

Asia: VN/13501/2025

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kankaanpään kaupunki antaa peruspalvelujen valtionosuuden leikkaamiseen kielteisen lausunnon seuraavin perustein:

Kankaanpään kaupungin osalta esitetty peruspalvelujen valtionosuuden vähennys olisi -193 951 euroa eli 16 euroa/asukas. Mikäli vähennys kohdistettaisiin asukasluvun suhteessa, niin vähennys olisi noin 13 euroa/asukas eli 166 958 euroa. Eroa näiden välillä on noin 27 000 euroa. Valtionosuuden vähennys kohdistuisi kuntiin hyvin eri tavalla asukasta kohden. Suurin kuntakohtainen vähennys asukasta kohden olisi 50 euroa/asukas (Taivalkoski) ja pienimmät vähennykset olisivat negatiivisten valtionosuuksien kuntien (0 euroa/asukas) lisäksi -1 euroa/asukas (Kaavi). Suurista kaupungeista Kouvolan vähennys olisi (-2 euroa/asukas), Tampereen (-2 euroa/asukas), Turun (-5 euroa/asukas). Satakunnan kunnista Porin ja Rauman vähennys olisi -6 euroa/asukas. Mekanismina valtionosuusvähennyksen kohdistaminen peruspalvelujen valtionosuuden kautta tulee merkittävästi muuttamaan kuntien välistä taloudellista tilannetta. Yhden valtionosuustekijän painottaminen vähennyksiin muutenkin hyvin monimutkaisessa ja osin toimimattomassa järjestelmässä on kuntien kannalta haastavaa. Menetelmää ei voida pitää kuntien kannalta tasapuolisena.

Kankaanpään osalta taloussuunnitelma 2025-27 on merkittävästä säästöohjelmasta huolimatta noin 6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Valtionosuuksien väheneminen tarkoittaisi suoraan joko alijäämän kasvamista, verojen korotusta tai lisäsopeutuksen tarvetta tilanteessa, jossa jo merkittäviä säästötoimia kohdistuu perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on laskennallista ja se muodostuu kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tasaus

perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, joita kuvataan järjestelmässä erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa seuraavat tehtäväalueet: varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, kirjastot, yleinen kulttuuritoimi (asukasperusteinen), taiteen perusopetus (asukasperusteinen).

Samaan aikaan kuin peruspalvelujen valtionosuutta esitetään vähennettäväksi, vastaavaan tehtäväalueeseen kohdistuu merkittävä oppimisen tuen muutos, joka lisää kuntien kustannuksia. Valtio panostaa uudistukseen, mutta vastaavasti vähentää samalla toisesta päästä samaan tehtäväalueeseen kohdistuvaa perusrahoitusta. Käytännössä siis kunnat rahoittavat uudistuksen.

Valtiovarainministeriön esitys on suora tulonsiirto julkishallinnon sisällä kuntataloudesta valtiontalouteen. Esitys kaipaa siten laajempaa vaikutusten arviointia sekä selkeämpää analyysiä siitä, miksi juuri kertaleikkausmalli kuntatalouteen on valittu.

Peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen on kuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä heikentävää leikkaamista. Tämä ei tasapainota julkisen talouden tilannetta. Tästä huolimatta valtio lisää kuntien kustannuksia lainsäädännöllisillä toimilla (mm. oppimisen tuen uudistus ja TE-uudistuksen vaikutukset). Tämä muuttaa merkittävästi kunta-valtio -suhteen rahoitusperiaatetta. Valtio lisää kuntien velvoitteita, rahoittamatta niitä vastaavalla tasolla. Kuntien tehtäväkenttä on laajentunut viime vuosina ilman vastaavaa rahoituksen kasvua. Valtionosuuden leikkaus pahentaa tätä epäsuhtaa entisestään.

Virolainen Ari
Kankaanpään kaupunki - Kankaanpään kaupunginhallitus